

Антимонопольний комітет України

Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в частині створення системи моніторингу і контролю державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні

**Державний уповноважений
Анна Артеменко**

Київ, 2015

Міжнародні зобов'язання України щодо контролю державної допомоги

Відповідні міжнародні зобов'язання України містяться не лише у статтях 262-267 глави 10 розділу IV Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а й у низці інших міжнародних документів. Зокрема, відповідні положення містяться у:

- підпункті 2.2 частини другої статті 49 розділу VI Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами;

- частині п'ятій розділу III (напряма "Конкуренція") Порядку денного асоціації Україна - ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію;

- статтях 6, 18(с) та 18(2) Договору про заснування Енергетичного Співтовариства;

- частині четвертій статті XVI Угоди про заснування Світової організації торгівлі.

Основні положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС щодо державної допомоги

Угода про асоціацію визначає чіткі вимоги щодо етапів та термінів створення в Україні національної системи контролю та моніторингу державної допомоги.

Передбачені Угодою вимоги стосуються:

- впровадження основних принципів ЄС у сфері державної допомоги;**
- забезпечення інституційної спроможності незалежного органу з питань державної допомоги;**
- розроблення підзаконних нормативно-правових актів з питань державної допомоги суб'єктам господарювання з урахуванням первинного та вторинного законодавства ЄС, судової практики Суду ЄС, рамковими положеннями, керівними принципами та іншими чинними адміністративними актами Європейського Союзу;**
- забезпечення прозорості.**

Принцип заборони державної допомоги

В статті 262 Угоди про асоціацію зазначено, що будь-яка допомога, надана Україною або країнами-членами Європейського Союзу з використанням державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію шляхом надання переваг окремим підприємствам або виробництву окремих товарів, є несумісною з належним функціонуванням цієї Угоди в тій мірі, в якій вона може впливати на торгівлю між Сторонами.

Також визначені принципи сумісності державної допомоги, які передбачають виключні випадки, коли надання державної допомоги може бути виправданим.

Кроки, які має здійснити Україна для впровадження національної системи контролю державної допомоги

- 1) протягом трьох років з дати набрання чинності Угодою - прийняти національне законодавство про державну допомогу та забезпечити функціонування незалежного органу, який матиме відповідні повноваження;
- 2) протягом п'яти років з дати набрання чинності Угодою - створити повний реєстр схем державної допомоги;
- 3) привести ці схеми допомоги у відповідність до критеріїв, визначених у статтях 262 та 264 цієї Угоди протягом строку не більше ніж сім років з дати набрання чинності Угодою;
- 4) протягом перших п'яти років після набрання чинності Угодою, будь-яка державна допомога, надана Україною, має оцінюватись за правилами, ідентичними правилам Європейського Союзу щодо країн зі складною соціально-економічною ситуацією.

Створення системи моніторингу та контролю державної допомоги в Україні

У липні 2014 року Верховною Радою України прийнято Закон України "Про державну допомогу суб'єктам господарювання", розроблений Антимонопольним комітетом України з урахуванням зобов'язань, визначених Угодою.

Заходи, які необхідно здійснити з метою забезпечення імплементації Закону:

- кадрове, фінансове, організаційно-технічне забезпечення діяльності Уповноваженого органу;
- розроблення та прийняття необхідного вторинного законодавства;
- навчання спеціалістів у сфері державної допомоги (працівників Уповноваженого органу, ключових міністерств-надавачів державної допомоги, навчання на регіональному рівні, секторальне (профільне) навчання і т.д.);
- налагодження тісної взаємодії між Уповноваженим органом та основними надавачами державної допомоги;
- поширення обізнаності суспільства (органів державної влади та місцевого самоврядування, бізнесу, громадськості тощо).

Основні концептуальні засади Закону

- 1. Державна допомога є недопустимою, крім випадків, коли допустимість прямо не передбачена Законом України "Про державну допомогу суб'єктам господарювання".**
- 2. Державна допомога суб'єктам господарювання та державна підтримка суб'єктів господарювання не є однаковими поняттями.**
- 3. Державна підтримка, яка є законною з точки зору Господарського кодексу (ст.ст. 16, 48) та Податкового кодексу (ст. 30), може бути державною допомогою, визнаною недопустимою для конкуренції.**

Виключення дії принципу заборони державної допомоги

- I. Державна підтримка, на яку не поширюється дія Закону України "Про державну допомогу суб'єктам господарювання" (ст. 3 Закону – виключення зі сфери дії).
- II. Державна допомога, яка є допустимою per-se (ст. 5 Закону).
- III. Державна допомога, яка може бути визнана допустимою (ст. 6 Закону):
 - за відповідності цілей, для яких вона надається, положенням Закону;
 - за відповідності характеристик допомоги критеріям, визначеним Кабінетом Міністрів України.
- IV. Державна допомога, яка не потребує нотифікації (ч. 3 ст. 9 Закону).

Форми державної допомоги

- **субсидії та гранти;**
- **дотації;**
- **податкові пільги, відстрочення або розстрочення сплати податків (зборів);**
- **списання боргів, штрафних санкцій, компенсація збитків суб'єктам господарювання;**
- **зменшення зобов'язань перед фондами загальнообов'язкового страхування;**
- **надання гарантій, кредитів на пільгових умовах, які не застосовуються приватними інвесторами;**
- **придбання або реалізація державою товарів (робіт, послуг) за умовами більш пільговими для суб'єктів господарювання, ніж вони існували б на ринку;**
- **збільшення державної частки в статутному капіталі суб'єктів господарювання на умовах, неприйнятних для приватних інвесторів.**

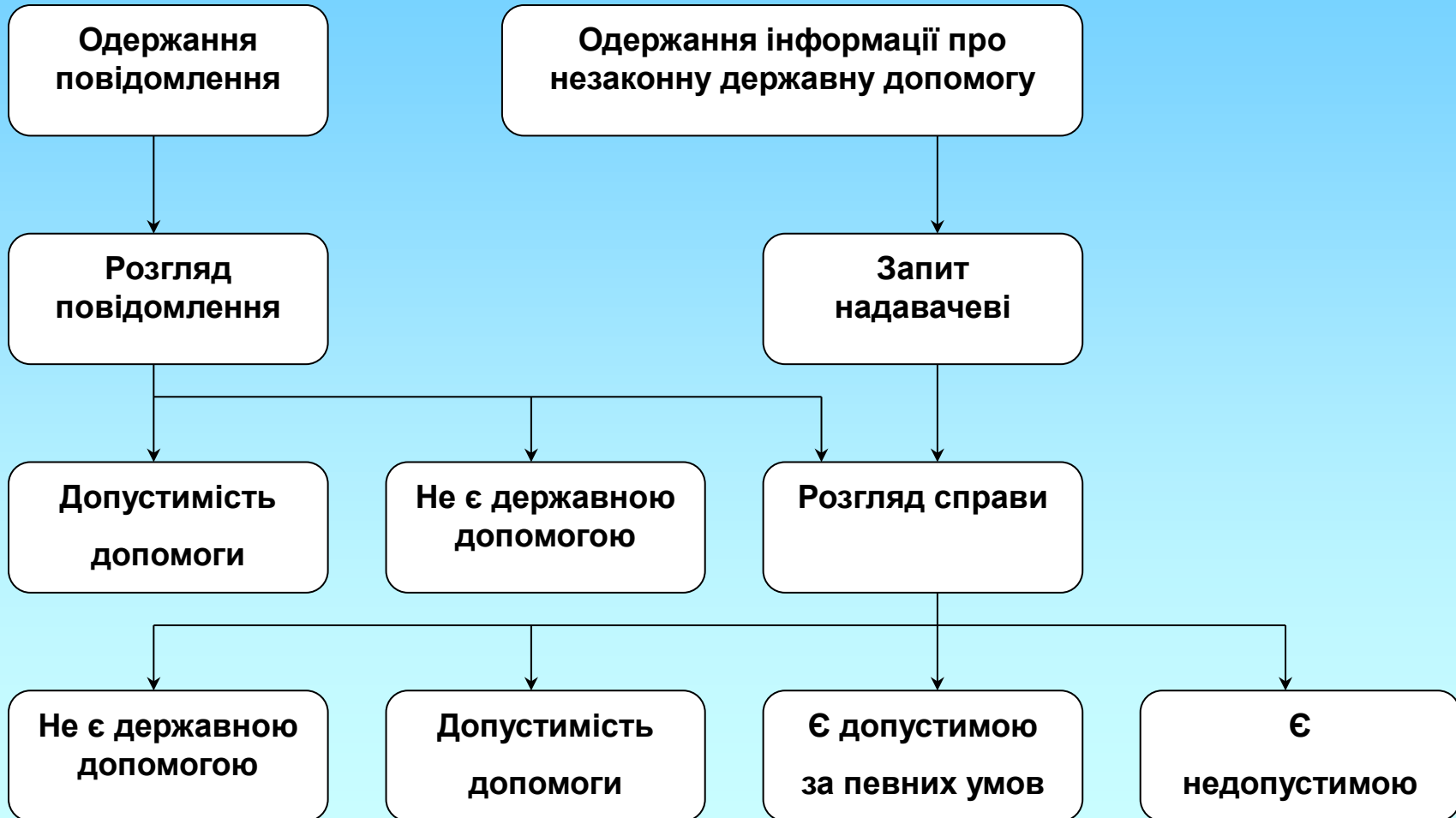
Уповноважений орган з питань державної допомоги та його повноваження

Відповідно до частини першої статті 8 Закону, Уповноваженим органом з питань державної допомоги є Антимонопольний комітет України.

- отримання та розгляд повідомлень про нову державну допомогу;
- визначення належності до державної допомоги заходів з підтримки суб'єктів господарювання, оцінювання допустимості державної допомоги для конкуренції;
- збирання інформації про заходи з підтримки суб'єктів господарювання;
- надання обов'язкових для розгляду рекомендацій про внесення змін до умов надання державної допомоги, а також роз'яснень з питань державної допомоги;
- прийняття рішень про тимчасове або повне припинення надання незаконної державної допомоги та її повернення;
- нормативне забезпечення здійснення контролю та моніторингу державної допомоги.

Процедурні засади контролю за новою державною допомогою

Визначення незаконної державної допомоги

Незаконною державною допомогою є нова допомога, що передбачає повідомлення, яка:

- надана без повідомлення;**
- надана до прийняття рішення Уповноваженим органом;**
- надана всупереч рішенню Уповноваженого органу.**

Результати реалізації Закону України “Про державну допомогу суб’єктам господарювання”

- сприяння створенню рівних умов діяльності суб’єктів господарювання на товарних ринках України;
- запровадження прозорого механізму витрачання бюджетних коштів і як наслідок - зменшення корупційних ризиків в процесі їх розподілу;
- усунення вибірковості заходів державної підтримки окремих суб’єктів господарювання;
- забезпечення обґрунтованості заходів підтримки підприємницької діяльності;
- створення умов для залучення іноземних інвестицій;
- впровадження заходів здорового протекціонізму українського бізнесу без спотворення конкуренції.

Структура бюджетної підтримки економіки України (2013 р.)

Всього:

92,14 млрд. грн. (6,33% ВВП);

Бюджетні субсидії та трансферти:

29,4 млрд. грн. (2,02% ВВП);

Податкові пільги та списання податкових зобов'язань:

35,5 млрд. грн. (2,44% ВВП);

Державні гарантії суб'єктам господарювання:

21,9 млрд. грн. (1,5% ВВП);

Списання внесків на соціальне страхування:

3,5 млрд. грн. (0,24% ВВП);

Заходи, спрямовані на реструктуризацію підприємств:

1,33 млрд. грн. (0,09% ВВП);

Бюджетні витрати на інвестпроекти, які фінансуються за рахунок зовнішніх позик: **0,54 млрд. грн. (0,04% ВВП).**

Проблеми, пов'язанні зі створенням системи моніторингу та контролю державної допомоги

1. Проблема зміни ідеології. Українське суспільство, яке отримало у спадок радянську планово-адміністративну економічну ідеологію, сьогодні не готове до розуміння того, що державна допомога може чинити істотний негативний вплив на конкуренцію.

2. Кадрові проблеми. Антимонопольному комітету бракує штатних експертів із належним знанням нормативно-правової бази ЄС у сфері державної допомоги і досвідом у виконанні завдань із консультування і нарощування кадрового потенціалу.

3. Організаційні проблеми. Закон частково набрав чинності 03.08.2014, однак більшість його положень наберуть чинності через три роки з дня його опублікування, тобто з 03.08.2017.

Дякую за увагу!